

Ἐκεῖ σκούνταψε ἡ δουλειά. Ὁ νιός δὲν εἶχε πεῖ

ἀλήθεια, καθώς καταντήσαμε, με τούς Λεβιδήδες και τούς παραλεβιδήδες, μόνο μία κουμπούρα γερή μας ξεσφαλίζει κάπως τή λευτεριά, πού καμαρώνουμε δά πως έχουμε.

Κείνος πούγραψε τίς α' Αλυσίδες μας τάζει πως ἄμα θά τυπώσει τὸ δρᾶμα τοῦ σέ βιβλίο, θά μᾶς ἀγγηθεῖ στὸν πρόλογο μερικά νόστιμα πού τοῦ συνέβηκαν πρὶν παρασταθεῖ τὸ δρᾶμα στὸ θέατρο καὶ πού ἰσοδυναμοῦν ὁλοκλήρως πὺς Κράτος δὲν ὑπάρχει.

τίποτα τῆς μάνας. Ἀγαποῦσε τὴ Μοιρίτα με τὴν καρδιά τοῦ καὶ νόμιζε πὺς θὰ τὸ κατὰλαβε ἡ κόρη, γιατί ὁ νιὸς πὺς ἀγαπᾷ ἔχει ἀμέσως καὶ τὸ συναίσθημα, σὰν ἀγκυρᾷ με τὰ σωστά τοῦ, πὺς ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ, ἀπὸ τὸ ὄφρος τοῦ, ἀπὸ τὸ περπάτημά τοῦ, ἀπ' ὅλα τοῦ, ἀπὸ τὴ φλόγα ἐκείνη τὴν ἀσκοτείδωτη καὶ τὴν ἀκρυφτὴ πού λάμπει καὶ στὸ πρόσωπό τοῦ, πού χύνεται γύρω γύρω στὴ μοναχική, θὰ φεγγοδολᾷ ἡ ἀγάπη τοῦ καὶ τοῦ κάκου, ἀδύνατο νὰ μὴν τὴν δῇ, ἀδύνατο κ' οἱ ἄλλοι νὰ μὴν τὴ δοῦνε. Θαῖξοις μάλιστα πὺς κ' ἡ μάνα τοῦ τὸ ἤξερε, χωρὶς νὰ τῆς τὸ μολογήσῃ ἑαυτᾷ. Ἡ μάνα τοῦ, ἡ κυρία Μελπέρη, δὲν εἶχε εἰδήση. Ἀμα τῆς μίλησε, πληροφορήθηκε γιὰ τὴ νέα, γιὰ τὴν πατέρα τῆς, γιὰ τὴ φαιμελιά τῆς. Κι ἀποφασιστικᾷ, ξερά κ' ἀπότομα, καθώς συνήθιζε, τοῦ ἀποκρίθηκε πὺς δὲ θέλει με κανέναν τρόπο, πὺς δὲ δίνει τὴν ἄδεια καὶ σώνει. Δὲν τοῦ ξηγηθῆκε παραπάνω. Νὰ μὴν τονε λυτίστῃ. Μὰ τελειωμένα τὰ πράγματα, ξεκομμένα καὶ νὰ μὴ βάλῃ τέτοις πικρεῖς με τὸ νοῦ τοῦ.

Ὁ δύστηνος ὁ Ἑρνέστος ἀπελπισμένος—καὶ σατισμένος. Εἶχε τὴν πεποίθησιν μέσα τοῦ πὺς ἡ μάνα τοῦ θάλλεξῃ γνώμη καὶ δὲ γίνεται. Πολεμοῦσε κ' ἀφτός νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν καὶ γιατί νὰ τοῦ ἀρνήθηκε. Ὡς πού νὰ μάθῃ, ὥς πού νὰ πείσῃ καὶ τὴ μάνα τοῦ, σὰν τίμιος ἄνθρωπος, ἔπαψε γιὰ λίγο κειρὸ νὰ πηγαίνει στὰ σπῖτια ὅπου σύχναζε ἡ Μοιρίτα. Πρῶτα τὸν ἔβλεπε ταχτικᾷ τῶρα, μονομιᾷ, ἄφαντος ὁ Ἑρνέστος. Γιὰ τοῦτο τραγουδοῦσε λυπητερᾷ στὸν μπαξέ. Ἀπρίλης κιόλας. Τὸν Ἀπρίλην κάπως πᾶθουσε στὸ Παρίσι βεγγέρες καὶ χοροί. Ἀρχίζανε τότες κ' οἱ πασκαλιάτικες διακοπές, ὅπου διασκορπισμένοι ὁ κόσμος στὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Σωτηρία δὲν ἔβλεπε τὸ παιδί, κ' ὅταν τὴ ρώτησε ἡ Κατινούλα, χάρηκε ἡ Μοιρίτα, πού τὸ εἶχε βάρως τὴν καρδιά, καὶ τὰ ξεμυστερίστη με τὸ νῦ καὶ με τὸ σῖμα τῆς πιστῆς ἀγαπημένης φιληνῆδας.

Τί ἔτρεχε ὡστόσο!

Κάτι ἔνοστα, μπερδεμένα, πολὺπλοκα ἱστορικά. Σὰ ζοῦσε ἀκόμη ὁ Ἀντρέας, τὴ χρονία πού κατέθηκε στὸ Μπ... νὰ περᾷ τέσσερις μῆνες με τὴν Κατινούλα, εἶχανε σπῖτι ἕνα ξεχωρὶ δουλικᾷ, τὸν ἄντρα καὶ τὴ γυναῖκα, ἡ γυναῖκα μαγέρισσα καὶ περέτης ὁ ἄντρας. Ὁ Κώστας κ' ἡ Ἑλένη. Ὁ Κώστας εἶτανε πού κουβάλλησε τῆς Κατινούλας τὸ κρεβάτι στὸ νοσοκομεῖο τοῦ Κλυζίου· ὁ Κώστας πάντα στὸ ποδαρὶ γιὰ τὴν ἄρρωστη, ἄμα πρόσταζε ὁ ἀρέντης, ἄμα τοῦ ζητοῦσε τίποτις κ' ἀφτή. Καλὸς, πρόθυμος, ἐξυπνος καὶ πιθήδιος ἄνθρωπος. Ἡ Ἑλένη ἐνοιωθε ἀπὸ μαγερική, κ' εἶπε ὁ Ἀντρέας νὰ τοὺς κρατήσῃ ὅσο θέλουν, γιατί δὲν τοῦ ἄρεζε νάλλαζῃ δούλους καὶ ορόντιζε γιὰ τοὺς δούλους πού εἶχε τῶρα μάλιστα πού κατὰλαβε με τὴν Κατινούλα, πὺς πρέπει ὁ μεγαλύτερος νὰ βοηθᾷ τὸ μικρότερό τοῦ. Ἐνὰ πρᾶμα δὲν ἤξερε ὁ Ἀντρέας, πὺς τάντρογυνο μεθοῦσε. Ἡ Μαρία, ἡ ἀδερφή τῆς Κατινούλας, τὸ ἤξερε, μὰ τῶκρυφε ὡς καὶ τῆς ἀδερφῆς. Τῶκρυφε, γιὰ νὰ μὴ βγῇ τάχα προδότρα, τῶκρυφε κ' ἀπὸ καλὸσύνη Πολὺ ἄδικα. Τὸ κακὸ τὸ κρυμμένο, πού δὲν ἔπαθε νὰ εἶναι κακὸ, ἔβλαψε καὶ ἀφεντικᾷ καὶ τάντρογυνο καὶ τὸν ἑαυτὸ τῆς, τάφεντικᾷ, γιατί μπορούσε ἀπὸ τὴν μιά μέρα στὴν ἄλλη νὰ προξενήσῃ ὅλεθρο σ' ὅλο τὸ σπιτικό, τάντρογυνο, γιατί ξεκοιλοθυοῦσε, δὲ γλύτωνε, καὶ τέλος τὸν ἑαυτὸ τῆς, γιατί ξέσπανε πρῶτα πρῶτα στὸ κεφάλι τῆς τὸ μεθῆσι. Στὸ μαγερεῖο καθὲς τόσο, καθγάδες καὶ φωνές. Τὸ φαγὶ κάτω ἡ βρώμικο ἡ ἀμελημένο. Ἡ Ἑλένη πρόσχε μόνο στὸ φαγὶ πού θὰ σερβίρῃ ἀπάνω στὴν τραπέζα. Περὶ-εργο πού δὲν τὴν ἐκοφτε γιὰ τὸ τί καὶ γιὰ τὸ πὺς ἴδια τῆς θὰ φάῃ. Καὶ δὲν ἀμελοῦσε τὸ φαγὶ τοῦ μαγερεῖο μόνο σὰ μεθοῦσε. Μὰ ταχτικᾷ. Ἐμαθε ὁ δούλος πὺς τάφεντικᾷ θέλει περιποίηση· ἔμαθε φαίνεται συνάμα πὺς γιὰ γαϊδούρια ἡ περιποίηση περιττή—καὶ τί ἄλλο εἶναι ὁ δούλος γιὰ μᾶς παρὰ γαϊδούρι με τὸ σαμάρι; Κατάντησε γαϊδούρι καὶ στὰ μάτια τὰ δικά τοῦ.

Ἡ Μαρία με τίς φωνές ἡσυχία δὲν ἔβρισκε, τρὸ μαζε, ἀνέβαινε στὴν κάμερή τῆς με τὸ φαγὶ πού τῆς δίνανε—ἡ πού δὲν τῆς δίνανε—τὸ στομάχι τῆς ἄδειο. Νοιώθουσε ἀπὸ φίνους τρόπους καὶ τὰ δουλικᾷ χοντροκόριτο ἡ Μαρία· τὸ φαγὶ ὅμως τὸ μπαγιατικὸ, τὸ κρύο, τᾷπαστρο, ἀδύνατο νὰ τᾷγγιζῃ. Δὲν ἔτρωγε. Τοὺς τέσσερις μῆνες πού κάθησε ὁ Ἀντρέας στὸ Μπ..., περᾷχτηκε στὴν υγεία τῆς, ἐπειδὴ με τὴν ἀπουσία τοῦ ἀρέντης, πήρανε πιά τὸν κατήφορο οἱ λεγάμενοι. Μποροῦσε νὰ γίνῃ τίποτις πού νὰ πᾶθῃ κ' ἡ Μοιρίτα. Πῆνανε πού πῆνανε οἱ δυστυχισμένοι, πῆνανε ἀνόητα, μπόσικα, πῆνανε ἀσυλλόγιστα. Καλοὶ κ' οἱ δύο τοῦς· ἡ θέση τοὺς καλὴ· κάμανε καὶ παιδάκι. Ὁχι! Ἐπρεπε ὅλα νὰ τὰ βροντήσουνε κάτω, καὶ τὴ θέση τοὺς καὶ τὸν ἑαυτὸ τοὺς καὶ τὸ παιδί τοὺς. Τὸ καπηλειὸ ἐκεῖνο πού βρισκότανε στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, πού βρίσκεται ἀχ! σὲ κάθε δρόμου ἄκρη, τὸ καπηλειὸ πού τοὺς τραβοῦσε, τραβᾷ ἔθνος ἀλάκαίρο στὸ χαμό τοῦ.

Δὲν ἄργησε νὰ βγῇ στὴ μέση τὸ κρυφὸ. Τὸν Ἀν Δημήτρη, ἀφὸ γυρίσανε ἀπὸ τὸ Χαμονοκόρφι, κατόπι ἀπὸ τὸ χειροῦργημα τῆς Κατινούλας, ἕνα βράδι, μέρα κεριακή, πού πήρε ἄδεια τάντρογυνο νὰ περᾷσῃ ὅσω τὴν ἀπογεματιανή, τάχα γιὰ νὰ πᾶ νὰ δοῦνε τὸ παιδί τοὺς, ὅτι πού ἦσανε σπῖτι, ἀκούστηκε στὸ μαγερεῖο ἕνα πατιρντὶ τρομάρα. Ὑσκαωθήκανε οἱ δύο τοῦς, σπᾶσανε καρέγλες, πετάξανε κατσαρόλες, ἔβγαλε ὁ Κώστας μπαχαίρι.

—Φέβρω! φέβρω! φωνάζε ἡ γυναῖκα. Πᾶω νὰ πῶσιν στὸν ποταμό.

—Τὸ καλῆτερο καλὸ, ἀφτόου σὲ ξέρω, πού θὰ μοῦ κάμῃς, στρίγγλιν! τῆς ἀντιφώναζε ὁ Κώστας.

Ἀνέθηκε ἡ Μαρία περὶτρομὴ ἀπάνω, καρὶ. Κατέθηκε ὁ Ἀντρέας. Ἡ Ἑλένη ορεβγάτη, καθώς εἶπε κιόλας. Ἐμνησε ὁ Κώστας. Με δύο λόγια χτυπητᾷ, τὸν ἔδωξε ὁ Ἀντρέας στὴ στιγμή.

Ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀδικημένος πάντα γυρίζει νὰ βγάλῃ τᾷχτι τοῦ. Μὰ ἴσως πὺς πολὺ κ' ἀπὸ τὸν ἀδικημένον, λυσσιάζει ἐκεῖνος πού ἀδικήσε, γιατί νοιώθει μέσα καὶ τὴ συνείδησή τοῦ πού τὸν κατηγορεῖ· διψᾷ τότες νὰ βγάλῃ τᾷχτι τοῦ διπλά, νὰ παιδέψῃ καὶ τὴ συνείδηση πού τὸν παιδεύει. Ἐτσι ἔβγαλε τᾷχτι τοῦ κ' ὁ Κώστας.

Πῶς τρέχουνε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα οἱ ψεφτιές, πὺς σκορπιζοῦνται πέρα πέρα οἱ συκοφαντίες, εἶναι μυστικό. Ἀρχίζουσε σήμερις ἀπὸ ἕνα στόμα κ' ἄλλο χίλια στόματα τοῦ τὰ ξαναλένε. Ὁ συκοφαντημένος εἶναι ὁ μόνος πού δὲν ξέρε τίποτα. Ξέρουνε οἱ ἄλλοι. Ὁ παπυρτοῦς σου τὸ ξέρε· δὲν τὸ ξέρε τὸ παποῦτσι σου. Καὶ ἡ ψεφτιά εἶναι πρᾶμα, πού νὰ πῆς, δημοκρατικὸ σὲ ὅλους κολνᾷ, δὲν τῆς μέλει γιὰ φτωχοὺς ἢ πλουσίους, γιὰ καλλιεργημένους κ' ἀκαλλιεργητοὺς, γιὰ χαμαλῆδες κ' ἀριστοκράτες, γιὰ κοινωνικὲς τάξεις ἢ κοινωνικὲς διαφορές δὲν τῆς νοιάζει. Καὶ ποῦντο, ἡ κοινωνία, ὅπου πεισματικᾷ, περῆσαν ἢ ἀπὸ ἀνάγκη, κάθεται στὴ θέση τοῦ ὁ καθένας, ἄμα μυρίστηκε ψεφτιά, τσοῦφ! χουμῖζε· ὅσω στὴν πιάτσῃ καὶ μαζώνεται. Ξεχνοῦνε ὁ καθένας τί τοὺς χωρίζει κ' ἀδερρικᾷ συγκαίνωνονε στὸ ψέμα.

Με τέτοιον τρόπο οἱ ψεφτιές κ' οἱ συκοφαντίες τοῦ Κώστα διαδοθήκανε ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη στὰ Παρίσια. Τίς ἄρπαξε καὶ ἡ κ. Μελπέρη.

Συκοφαντίες καὶ ψεφτιές, ἂν τίς πῆς ἔτσι. Μὰ στίς ψεφτιές μέσα καὶ τίς συκοφαντίες, εἶτανε πῶλ λές ἀλήθειες, ἀναντίλεχτες, σίγουρες, θετικές, κ' ἀφτό εἶναι τὸ ἀκατανίκητο καὶ τὸ ἀζολόθρεφτο.

Διαδόθηκε δηλαδὴ πὺς ὁ Ἀντρέας τρία χρόνια με τὴ σειρά, τρία καλοκαίρια, φρόντισε γιὰ μιάν ἄρρωστη δούλα· πὺς ἔμεινε μόνος μαζί τῆς σὲ μιά ἐπαρχιώτικη Κλινική, τέσσερις μῆνες καιρό· πὺς τὴν πῆγε σ' ἕνα γνωστὸ νοσοκομεῖο τοῦ Παρισιού, ὅπου τῆς εἶχε κάμαρα ἰδιαίτερη· πὺς ὁ δούλος τοῦ νοσοκομείου τοῦ εἶδε μιά μέρα πού σφαλνοῦσαν τὴ γυάλινη τὴν πόρτα καὶ φιλιόντανε· πὺς τὸ πρόφτασε στὸ δούλι τοῦ κ. Ὁλπέρη καὶ γιὰ τοῦτο ἔδωξε τὸν Κώστα· πὺς τὴν ἔφερε στὸ ἐργαστήρι τοῦ ὄρες· πὺς ὅταν ἔγειανε ἡ δούλα, τὴν πῆρε στὴ Βενετιά· πὺς ἔζησε χριδὸς καμιά δωδεκαριά χρόνια καὶ πολὺ πιθανὸ ἡ κόρη τοῦ, ἡ Μοιρίτα, δώδεκα δεκατριῶ τότες χρονῶ κοριτσάκι, νὰ εἶναι παιδί, ὄχι τῆς κ. Ὁλπέρη, τῆς συχωρεμένης, παρὰ τῆς Κατινούλας. Ἀλλῶς δὲν ξηγιόνται τότες ἔνοιες, τόσα ἔξοδα. Ἡ Κατινούλα σπῖτι τοὺς ἀκόμη καὶ τῶρα. Σὰν κυρία.

Ζῇ καὶ βασιλεύει.

Ὅταν ἡ μάνα τοῦ Ἑρνέστου πληροφορήθηκε, ὅταν τᾷκουσε ἀφτά, μίλησε, ὅπως εἶδαμε, τοῦ γιου τῆς. Ἡ κ. Μελπέρη δὲ γνώρισε τὸν Ἀντρέα· δὲν τὸ ὑποψιάζοτανε ὅμως πὺς ταξίδεψε μιά μέρα με τὸν Ἀντρέα καὶ πὺς ὁ Ἀντρέας μιά φορὰ πού κατέθηκε στὸ Μπ..., τὸ χειμῶνα, τὴν παρατήρησε στὸ τραῖνο. Κι ἀλήθεια πὺς νὰ μὴν τὴν παρατηρήσῃ; Ἐνα πρόσωπο κίτρινο, ξερό ξερό, σὰν ξουραφιστό, κομμένο γραμμὲς γραμμὲς, με μιά μύτη μαχαίρι. Ἀποχαίρειτσε ἀπότομα στὸ σκαλοπάτι ἕνα νέο, ἴσως τὸν Ἑρνέστο, ἀνέθηκε, ξαπλώθηκε στὴ θέση τῆς, δίχως νὰ κάμῃ κίνημα, πού νὰ πῇ τινὰς, σὰν κομμάτι ξύλο. Ἀποκοιμήθηκε ἀμέσως. Κι σ' ὅλο τὸ πρόσωπο δὲν ἔβλεπε παρὰ τὴ μύτη ἐκείνη πού ἔμοιαζε μαχαίρι, μύτη κανονική, μὰ νὰ σου κανόνας πού κόφτει, συλλογίστηκε ὁ Ἀντρέας.

Ἡ κ. Μελπέρη, μ' ἄλλη τὴν ἄχαμνὴ ἐντύπωση πού τοῦ ἔδωσε, εἶτανε καλὴ γυναῖκα, πολὺ προχωρημένη μάλιστα στίς ἰδέες, ὅπως συνήθιζουσε καὶ λένε στὸ Παρίσι, φιλελεύτερη, μεγάλη δημοκρατίσση κ' ἀντικληρικὴ, ὅσο φαντάζεσαι· ἀναθάρρηκε ἀπὸ πατέρα λεφτερόφρονα, καθώς τοὺς ὀνομάζουσε, καὶ θαρρῶ πὺς στὴ ζωὴ τῆς, ἐνὸς παπᾷ δὲ μίλησε. Ὅταν εἶχε κανένας τέτοιος ἀνοιχτόμυαλος ἰδέες, ὅταν εἶναι τόσο ἀνοιχτόμυαλος, στὴ Γαλλία, σημαίνει πὺς εἶχε καὶ κάποια κριτική. Με τὴν κριτικὴ τοῦ, ἔξέταστα δὲ θὰ παραδεχτῇ ὅτι τοῦ ξεστομίσουσε. Τυχάλει ὅμως, στίς παλιές παλιές κοινωνίες, στὰ ἔθνη πού μακρινὰ τὰ ἱστορικά τοῦς, ὁ νῦς νὰ πηγαίνει ὁμπρός, ἐνὼ στέκονται ἐκείνη πίσω τὰ πόδια ἐνὼ σὲ κομποδένουνε οἱ συνήθειες. Ἐκείνες χρόνια καὶ χρόνια μοναρχία· γίνονται ἄξαφνα δημοκρατίες· καὶ ἡ μοναρχία σου κᾶλλησε στὰ σωθικά σου· ἀπὸ τὴ μοναρχία παραδόθηκες τὸ εἶδος, τὸ εἶδος γιὰ πράγματα πού σου τὸ διδάξανε πὺς πρέπει νὰ τὰ σέβασαι, χωρὶς νὰ σοῦ ξεδιαλίσουνε γιὰ ποῖο λόγο εἶναι σέβαστα. Δὲν κρίνεις· ἀκούς. Ὡστε μέσα σου ἔχεις δύο ἀθῶπους, ἕναν ἄνθρωπο πού πρόκοψε, πού εἶναι ἀνεξάρτητος, γιατί μελέτησε, κ' ἕναν ἄλλον, πὺς ταμπέλη, πού βαρέθηκε, πού κουράστηκε, πού δὲ δείχνει τὴν ἴδια δύναμη σ' ὅσα καθημερινὰ ἢ ζωὴ τοῦ φερνεῖ νὰ τὰ μελετήσῃ καὶ δάφτῃ, ἕναν ἄνθρωπο πού ἔμεινε μοναρχικός.

Τὸ δυστύχημα εἶτανε ἀγίατρεφτο. Ἡ κ. Μελπέρη πὺς νὰ καταλάβῃ; Πὺς νὰ νοιώσῃ τὴν ψεφτιά; Ἡ Κατινούλα ἡ κατημένη ὡς τὸ τέλος ἐβῆλε νὰ τὸ δοκιμάσῃ τί πίκρα πού νὰ εἶναι νὰ εἶται δουλικό. Ἡ Κατινούλα ὡστόσο ἔμειλλε ἴσια ἴσια καὶ νὰ τὰ τᾷξῃ τὰ πράγματα, πὺς ἀπλά μάλιστα.

Ζοῦμε μαζί με τοὺς δούλους στὸ ἴδιο σπῖτι, καὶ στὸ ἴδιο σπῖτι ζοῦμε χωριστά, σὰ δύο κόσμοι γειτονικοὶ κ' ἀπόμακροι, πού βλέπουνται καὶ δὲ γνωρίζονται. Μὰ δὲν περνᾷ ὥρα ὅπου ἡ ζωὴ τοῦ ἐνὸς νὰ μὴ διασταθρώνεται, νὰ μὴ πᾶνέται, νὰ μὴ φωτίζεται ἢ νὰ μὴ σκοτίζεται ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἄλλου. Τὸ εἶδαμε κ' ἀπὸ τοῦ Κώστα τὸ κάμαρα Χρειαζέται ἀναμεταξύ μας ἡ μεσολάβηση ἐκείνη πού ἐνοοῦσε ἡ Κατινούλα στὸ Χαμονοκόρφι, ὥς πού ἡ κοινωνία μας ὅλη νὰ εἶναι μιά κοινωνία, νὰ ἑμαλωθῇ ὅχι στὴν ψεφτιά, παρὰ στὴν ἀλήθεια. Στὸ σπῖτι τοῦ κ. Ὁλπέρη τέτοιον χωρισμὸ καθαφτό δὲν εἶχε καὶ δὲ ζοῦσε ἄλλος κόσμος στὸ μαγερεῖο κ' ἄλλος στὰπάνω πάτωμα. Ἡ Κατινούλα καταντοῦσε κᾶπως ὁ μεσίτης. Εἶχε καὶ τὴν ἀδερφή τῆς τὴ Μαρία. Ἡ Μαρία ἤξερε τί πῆγε τότες καὶ μκντατοῦρεψε ὁ Κώστας. Δὲν τὸν ἀγαποῦσε. Τὸν φοβότανε κιόλας, χωρὶς νὰ ξεδιαλίσῃ τὸ λόγο. Ἀσχημὴ καθώς εἶτανε ὁ Κώστας τὴν κυνηγοῦσε. Κι ἀφὸ ἔφυγε, ἀκόμη πολλὲς φορὲς ἐρχότανε στὸ καπηλειὸ τῆς ἄκρης τοῦ δρόμου, κ' ἀπὸ καὶ τραβοῦσε ὡς τὴν πόρτα, με τὴν ἐλπίδα κάτι νὰ τῆς πῇ, ἂν τὴν ἀνταμώσῃ, νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἄξαφνα σὲ κανένα κρυφόσπιτο, καθώς καὶ τῆς τὸ πρότεινε μιά μέρα. Ἰσως πάλι νὰ ἐρχότανε ὁ Κώστας ἀπὸ τὸ παράξενο τὸ ψυχόρητο πού παρατηρήθηκε σ' ὅλους τοὺς κακούργους, καὶ πού τοὺς σπρώχνει ἀνήθελά τοὺς νὰ γυρίσουνε ἴσια ἐκεῖ πού κακούργησαν, νὰ ρίξουνε μιά ματιά, νὰ μάθουνε τί ἀπόγινε.

Λοιπὸν ἡ Μαρία ῥωτοῦσε συχνὰ γνῶριμους δούλους, γιατί καὶ στὴ δουλικὴ τὴν κοινωνία γνωρίζονται ὅλοι τοὺς ἀνάμεσα τοὺς, ὅσο γνωρίζομαστε καὶ στὴ δική μας, ῥωτοῦσε πού καταστάλαξε ὁ Κώστας